Hannimari Heino
Kristiina Wallin

Matka-kirjeitä

ATENA

Hannimari Heino ja Kristiina Wallin ovat tunnustettuja runouden tekijöitä.

Hannimari Heinolta on ilmestynyt kolme runokokoelmaa, joista viimeisin on *Syklejä Herbaario* (2018, ntamo). Heino on myös suomentaja, joka on kääntänyt erityisesti italialaista runoutta.

Kristiina Wallinin kuudes runokokoelma *Meduusameri* (Tammi) ilmestyi 2020. Runojen lisäksi Wallin on kirjoittanut Yleisradiolle lukuisia kuunnelmia ja muita radioteoksia.

Matkakirjeitä on runoilijoiden toinen yhteinen kirjeenvaihto. Se on sisarteos rakastetulle *Puutarhakirjeitä*-kirjalle (2018).

Kirjailijakuva: Henrietta Soininen | Päällys: Satu Kontinen

© Hannimari Heino & Kristiina Wallin

Tämän kirjan kirjoittamista ovat tukeneet:
Alfred Kordelinin säätiö
Suomen Kirjailijaliitto

Sivun 134 seinämaalauksen taiteilija on Edward von Lõngus.

Valokuvat: Hannimari Heino (s. 6, 42, 78, 116, 160, 212),
Kristiina Wallin (s. 22, 60, 98, 134, 188)
Päällys: Satu Kontinen
Taitto: Ville Lähteenmäki

Atena Kustannus Oy
atena.fi

ISBN 978-952-300-652-2

Painettu EU:ssa 2020

Sisällys

ENSIMMÄINEN KIRJE: Välilaskuja, väliasemia 7
TOINEN KIRJE: Meren ja maan rajapinnalla 23
KOLMAS KIRJE: Sielunmaisemia, maatuskanukkeja 43
NELJÄS KIRJE: Puistoja, palmuja, palatseja, papukaijoja 61
VIIDES KIRJE: Asuuria 79
KUUDES KIRJE: Matkalla ei-minnekään 99
SEITSEMÄS KIRJE: Miniatyyrimatkalla 117
KAHDEKSAS KIRJE: Puutaloja ja kirjallisia kävelyjä 135
YHDEKSÄS KIRJE: Globaalin reunamilla 161
KYMMENES KIRJE: Lintuja ja urkumusiikkia 189

JÄLKIKIRJEET 213

Kirjallinen kapsäkki 228

ENSIMMÄINEN KIRJE

Välilaskuja, väliasemia

Helsinki–Frankfurt, 28.4.2018

Kristiina,

huiskutan täältä ilmasta, missä jalkatila on pieni ja paikkani kahden muun matkustajan välissä ahdas. Asento on hankala: pidän lehtiötäni hiukan koholla kuin kätkeäkseni kirjoitukseni, vaikka ikkunapaikalla istuva japanilainen matkustaja tuskin vähempää voisi välittää. Maisemia ja vierustoverin tekemisiä enemmän häntä kiinnostaa läppärillä välkähtelevä elokuva, joka näyttää kertovan raamatullisista paikoista opetustaulumaisine hahmoineen.

Omassa näkökentässäni avautuva raamatullinen paikka on nyt tämä Airbus A320-200, joka halkoo ilmakehää jossain Pohjois-Saksan yllä. Meitä on monia, ehkä muutama sata näillä penkkiriveillä keskittymässä kuka mihinkin – ja tähän. Mikä keskittymä täällä aamuauringon punaamissa pilvissä! Pakko siis aloittaa matkakirjeeni jo näin välitilassa, vaikka kuvittelin kirjoittavani sinulle kaikessa rauhassa vasta päästyäni perille Liguriaan. Täällä yläilmoissa rajattu elintila tekee kaikesta selväpiirteistä ja samalla unenomaista. Lentoemäntä sinisissään on hänkin kuin kuvataulu suorittaessaan käytävällä hätädemonstraatiota samalla kun pelastusohjeet pyörivät monitoreissa animaationa. Kumpi on totta vai onko kumpikaan? Vaiko vain se tosiasia, että istun metallikuoren sisällä kilometrien korkeudessa ikään kuin se olisi täysin tavallista? Riisun kengät ja tunnen kokolattiamaton läpi hohkaavan kylmän. Silti jotkut meistä todellakin unohtavat olevansa irti maasta, selaavat ja näpyttelevät kuin missä tahansa odotushuoneessa. Niin tai näin, täällä vallitsevat toisenlaiset lainalaisuudet kuin tuolla alhaalla, missä näemme itsemme vaeltamassa taas vapaina uusia reittejä rakentaen. Nyt on pysyttävä paikoillaan ja oltava kuuliainen vain sille liikkeelle, jota suihkukoneen moottorit pitävät käynnissä.

Mitä muuta se liike on kuin kiitämistä tämän aamupäiväisen sinen halki?

Vierustoverini on edelleen näyttönsä lumoissa, mutta samalla hänellä, kuten meillä kaikilla siintää jokin oma määränpää, paikka, ihmiset ja asiat joiden luona taas muutaman tunnin kuluttua ollaan. Samalla ajatukset kiertyvät kerta toisensa jälkeen tähän yhteiseen matkantekoon. Ehkä toiveeseen, että kaikki sujuisi hyvin, että pääsisimme turvallisesti perille. Eikö juuri tässä (olkoonkin oletetussa) kollektiivisuudessa ole jotain raamatullista, kansojen vaeltaessa erämaiden halki… vaikka sitten tällaisten pilvipeitteisten aavikoiden? Kuin erillisyytemme olisi lopultakin harhaa ja tarvittaisiin tällaisia hivenen epämukavia, pakon sanelemia tiloja havahduttamaan meidät johonkin perimmäiseen samankaltaisuuteemme. Siihenkin, miten meidän kaikkien mielen pohjalla piirtyy paikka, jossa voimme tuntea olevamme p e r i l l ä .

Kuljetan tuota sanaa matkatavaroissani, kengänpohjissani, kahvoihin ja turvavöihin tarttuvissa käsissäni. Missä ja miten voi olla perillä?

Ja niin käy, että heti kohta hätkähdän äskeisiä mietteitäni, hyvinvoinnilla kyllästetyn länsimaalaisen kiiltokuvakuvitel-

maa, jossa meitä saapuvia ollaan aina ja jokaisessa tulohallissa vastassa. Matkatokkuraisessa tajunnassani välähtelee moneen kertaan nähtyjä kuvia jossain tuolla kauempana möyryävältä mereltä, missä täpötäydet huterat veneet vaappuvat aalloilla keula kohti Kreikkaa, Italiaa, Espanjaa… Mitä yhteisyys ja erillisyys mahtavat siellä tarkoittaa? Onko tuo anonyymiksi yhteen puristunut ihmisjoukko silkkaa yhteistä tajuntaa turvallisesta perillepääsystä vai kietoutuuko siihenkin jokin yksityisempi tarve, toive, halu? Epäilemättä. Muuta en osaa sanoa enkä kuvitella, se tuntuisi falskilta. Sijaintini on toinen, sivustakatsoja olen nyt minä, kun mittailen tästä omalta paikaltani näitä fyysisiä ja olosuhteellisia etäisyyksiä, asioita joihin näkökykyni ei yllä. Se tyssää alla leijuviin palleropilviin ja peuhaa niiden varjottomuudessa. Toisten rantojen hiekkavekkejä ne ovat, toisten merien pieniä aaltoja.

Kun nostan katseen lehtiöstäni, tästä omasta yksityisyydestäni – niin paljon kuin haluankin kanssasi sitä nyt jakaa – näen joka puolella pelkkää halua päästä tältäkin matkaosuudelta jo muualle. *Lufthansa Magazinen* kansikuvassa nainen seisoo moottoriveneen kannella italialaisella Iseo-järvellä hiukset tuulen tuivertamina. Hän on jo siellä, perillä jossain kollektiivisessa fantasiassa. Ja vasemmalla puolellani pyörii edelleen elokuva. Mutta ulompana, vain puolen metrin päässä vierustoverista ja hänen läppäristään aukeaa harmaana pyörteilevä ilmakehä. Vielä äsken pilvien yllä helottanut sini on poissa, ja kun kurotun istuimeltani, näen siiven alla häämöttävän maankamaran: ensin tuulimyllyjä, valkoista terästä pyörittämässä ilmavirtoja energiaksi, sitten talo, toinen, pian niitä on jo rykelmä rykelmän perään, kunnes niistä tulee kaupunki, välilaskupaikkamme Frankfurt. Punainen turvavyövalo syttyy

ja yhteinen saa taas yksityisestä vallan. Painaudumme istuimiamme vasten ja toivomme, että pyörät osuisivat maahan niin kuin pitääkin ja lasku onnistuisi. Sitten seisommekin jo vetämässä laukkuja ja takkeja matkatavaraluukkujen uumenista, kunnes purkaudumme koneen sisuksista transithallin vilinään. Uomassaan kulkenut vesimassa tulee deltalle, hajoaa, liukenee toisiin virtoihin.

⋆

myöhemmin samana päivänä, Frankfurt–Firenze

Nyt jo toisessa koneessa, jatkolennolla kohti Italiaa. Vaihdot ja siirtymät ovat niin nopeita, että jäin mielessäni vielä maankamaralle, missä vasta hetki sitten kuljimme Frankfurt Am Mainin lähtöaulan beigenharmailla käytävillä ja söimme hedelmäsalaatit rustiikkiseksi sisustetussa baariravintolassa. Kotoisan kuluneita puupintoja ja kahvintuoksua; onko se sitten sitä vastassa oloa niillekin, joiden läpikulkumatka vain jatkuu ja jotka eivät ole vielä – tai ehkeivät koskaan – perillä?

Kanssamme samassa pöydässä istui ryhmä ihmisiä jostain maapallon toiselta laidalta. Huivipäisellä naisella oli kimalteleva olkalaukku, vieressä istuvalla miehellä pieni paimentolaisten lakki. Länsimaisen (jälleen kerran) romantisoivasti ajattelin, että heihin oli jäänyt arojen tuulta, aavikon hiekkaa, kamelien ja vuohien lämpöä heidän istuessaan siinä lähellä ja samalla saavuttamattomissa, saksalaisia sämpylöitään mutustellen.

Tuntuu kuin matkalla eteeni tulisi kerta toisensa jälkeen näitä kysymyksiä ja oletuksia alkuperästä:

Mistä sinä olet kotoisin?

Mistä minä olen kotoisin?

Nuo kysymykset vievät minut takaisin junaan, jossa matkasin muutama vuosi sitten ystävättäreni kanssa nuoruutemme opiskelukaupungista Perugiasta Roomaan. Umbrian vehreitä kukkuloita jo tovin tuijoteltuamme junaan nousi nuorukainen, joka asettui matkalaukkuineen vastapäiselle istuimelle ja aloitti tunnustelevan smalltalkin. Muistan, miten loimme ystäväni kanssa toisiimme kyllästyneen epäluuloisia silmäyksiä. Pian kuitenkin antauduimme juttusille. Saimme kuulla nuorukaisen olevan Marokosta, mutta asuneen jo vuosia Italiassa. Nyt hän oli menossa Roomaan uuden työn takia. Ihan kaikkea emme tainneet uskoa, mutta häntä oli hauska kuunnella ja rakensimme mielessämme kuvia elämästä vieraassa maassa, olivat ne sitten tosia tai ei. Hyvä tarinankertoja hän joka tapauksessa oli. Ja jos hänen sanansa yhtään pitivät paikkansa, oli hän ensimmäinen tapaamani paimentolaisten jälkeläinen, jonka vanhemmat liikkuivat vielä kamelilla telttoineen ja vuohineen.

Jos haluat mietiskellä, mene Saharaan, nuorukainen sanoi hymyillen, ja lisäsi: *Mutta jotkut menevät sinne myös kuolemaan* – kuten se ranskalaismies, jonka tarinan hän sitten meille kertoi ja jatkoi sitä pyynnöstämme vielä aseman baarissa, kun juna oli jo saapunut perille Roma Terminiin. Kyseinen mies oli menettänyt vaimonsa ja tyttärensä onnettomuudessa eikä halunnut enää sen jälkeen elää. Hän päätti mennä Saharaan kuolemaan; oli siellä päiväkausia, ilman vettä ja ruokaa, ilman mitään, vain oma ääni vasten aavikkoa, kuten junan nuorukainen sen ilmaisi. *Solo la sua voce contro il deserto*. Ja sitten yhtenä päivänä autereessa lepattava kamelin hahmo. Se oli tapaamamme nuorukaisen isoisä, joka oli sattumalta osunut paikalle. Hän nosti kuolemaa tekevän muukalaisen kamelinsa selkään ja vei telttaansa toipumaan. Neljä vuotta myöhemmin ranskalaismies palasi Marokkoon ja etsi pelastajansa. Mies halusi kiittää häntä, ja rakennutti miehen perheelle asumuksen, eräänlaisen tukikohdan aavikkovaellusten välille. Noiden neljän vuoden aikana ranskalaismies oli mennyt uudelleen naimisiin. Hän oli kiitollinen pelastajalleen, koska oli löytänyt sittenkin vielä elämän, itsensä ja toiset ihmiset.

Tarina kuulosti niin klassiselta, että kenties junatuttavamme halusi sittenkin vain tehdä meihin vaikutuksen. Että jokin hänen taustassaan ja ilmeisen irrallisessa nykyelämässään olisi kasvanut myyttisiin mittoihin ja luonut suurempaa pysyvyyttä kuin kaikki nämä nopeat siirtymät olosuhteista toisiin. Vieläkin näen hänet aurinko kasvoissaan Terminin hälyisessä baarissa anonyymeine matkalaukkuineen, joka antoi olettaa, että hänkin olisi voinut olla vain lomalla. Yhtä hyvin tuossa laukussa saattoi olla hänen koko omaisuutensa: beduiinien perintö vasten vaihtuvia identiteettejä ja asemia.

⋆

Pilvet liukuvat, puhkovat huippuja, huiput pilvivaahtoa joka liukenee ikilumeen. Kuin mikään muu koko maailmankaikkeudessa ei liikkuisi kuin tämä Airbus E 190/E 195. On vain matkustamon unelias hiljaisuus, ja tuolla alhaalla solassa

pieni järvi Alppien juureen kovertunut
vihreänhohtava peili

TOINEN KIRJE

Meren ja maan rajapinnalla

Hailuoto (residenssi kulttuuritalo Päiväkoti), 24.–31.8.2018

Matkapäiväkirjasta:

Kuinka meri voisi mahtua sanoihin, kun edes hiekanjyvä ei mahdu?
Täällä maisema on jatkuvassa liikkeessä. Tuuli synnyttää dyynejä

maan ja veden raja määrittyy / aalto aallolta / purkautuu.

Hanni,

pohjoinen meri velloo siniharmaata valoa. Se velloo vedenhajua ja pilvimassaa. Meri viskoo lokkeja tuuleen, vaahtoaa ja kohisee kohti. En edes yritä ymmärtää meren mekanismia, sen hypnoottista voimaa.

Tuuli kuljettaa hiekkaa, hiekka kerääntyy dyyneiksi ja dyyneillä kasvaa rantavehnää. Seison pitkospuilla, mutta vaikka äkkiseltään näytän ihmiseltä, olen vettä ja lintujen liikettä. Semmoiseksi täällä tulee, iho alkaa kasvaa hiekanjyviä.

Muutama päivä sitten minäkin istuin junassa. *Viipymisen tilani* ja yksityisyyteni oli paitsi käsikirjoituksen työstämisessä myös ohi lipuvassa vielä sisämaan maisemassa, sen liikkeessä, enemmänkin nauhamaisuudessa kuin yksityiskohdissa. Loppukesän vihreä virtasi, virtasi peltojen ja laidunten rimpsu.

Kun kaivoin repusta kirjeesi ja taittelin arkit auki, eteläinen valo hulahti radanvarren pusikkoon. Kiitos, että sain tehdä matkaa huhtikuisessa Italiassa, mutta myös noissa tarinoissa, jotka veivät aavikolle asti.

Taisin olla niin ajatuksissani, etten juurikaan muista kanssamatkustajia. Jos yrittäisin luonnostella tähän joitakuita heistä niin kuin sinä kirjoitit lukevasta miehestä tai nuorukaisesta aurinkovarjoineen, piirroksesta tulisi vain ohutta viivaa. Ehkä onkin niin, että mitä kauempana olemme totutusta, sitä tiheämmiksi havaintomme käyvät ja huomaamme helpommin myös sen, mikä on yksityisyyden suojakalvon ulkopuolella. Olemme vähän uteliaampia, vähän avoimempia.

Kun matkani jatkui Oulusta Hailuotoon, minäkin viimein valpastuin. Olin uudella reitillä, ja varsinkin lauttamatka saareen tuntui jo matkaa suunnitellessa tärkeältä; veden vaahtoryöppy, lokkien huudoissa pisartuva päivä. Minut taisikin sysätä liikkeelle juuri *nyt* halu ehtiä ennen kuin Hailuodon pengertiesuunnitelmat toteutuvat, ennen kuin maisemassa on viilto. Halusin ehtiä hitaaseen matkantekoon, mennä vettä pitkin.

Jollakin tavalla kesytetty saaresta tulee, jos tie kiinnittää sen mantereeseen. Sen rytmi sulautuu ainakin osittain mantereen rytmiin ja aikakäsityskin muuttuu. Silloin etäisyys ei tarkoitakaan kilometrejä, vaan matkan taittamisen tapaa – ja kyllähän tuo kaikki liittyy myös ihmisen ja luonnon kohtaamispintoihin, kuten myrskytuuleen ja jäähän, aallonkorkeuteen.

Tien loppuminen rantaan on rajakohta, jota ei voi jättää huomiotta. Kun seisoin lautan reelinkiä vasten, tunsin paitsi moottorin tärinän myös meren voiman. Otin vastaan tuulen

ja pärskeet, ja siinä samalla jokin minussa alkoi opetella meren ja saarten kieltä.

Meriruumis. Ruumiillinen meri.
Vedenkierto.
Rinnakkaiseliö.

Vaikka olen saarella, en oikeastaan tiedä, mitä syvyys ympärilläni tarkoittaa. Meri läikkyy silmissä horisontaalisesti, ei vertikaalisesti. Se läikkyy kuohuvettä tai keinahtelee utuisena valoa hohkaavana pintana, melkein rajattomana se levittäytyy sinne minne katsekin. En näe syvyydestä omakohtaisia kuvia, vaan niitä jotka ovat luontodokumenteista tuttuja. Niissä värikkäät kalat uivat kerroksittain ja liike on ihmissilmälle rajattu. Kasvit huojuvat hitaasti ja vaikka valo vähenee pohjaa kohti, pimeänkin eliöt piirtyvät esiin. Koko pinnanalinen dramaturgia on tarkkaan mietitty.

Ei se ole Perämeren kuva, vaan jokin kaukaisempi ja käsikirjoituksen muotoon pakotettu meri. Vaikka kuinka yrittäisin kuvitella vedenalista painetta, liikettä ja ääntä, tunnen vain pinnan ja rannat, siian ja silakan. Hopeista suomuvälkettä koristeellisempaa täällä ei ole, mutta juuri pelkistetyssä ankaruudessa on pohjoisen meren viehätys.

Samaa ankaruutta on rantavehnän tähkässä tai vanhojen kalamajojen seinälaudoissa ja luissa, joita löytyy hiekasta. On harmaata ja valkoista, sään kuluttamaa, pehmentämää ja kiillottamaa.

*

Nainen laskee repun maahan ja kaataa termospullosta kahvia mukiin. Tuolla vanha mies riisuu paidan ja kahlaa mereen, kauhoo ohuilla käsivarsilla vettä. Iho melkein läpikuultava valossa, poimuinen nahka kuin pohjan hiekka.

Kanssakulkija, kaltainen. Miksi jotkut kiinnittävät huomion ja jäävät mieleen niin kuin lukeva mies jäi mieleesi matkanvarren rautatieasemalta? Luultavasti poimimme mukaamme heitä, jotka ottavat mielikuvituksessamme tarinan muodon. Muut jätämme kylmästi notkumaan sillankupeeseen tai katoamaan alas metrokäytäviin.

Ei liene sattumaa, että minäkin muistan matkoiltani lukevan ihmisen. Toki muitakin, mutta *hän* on jäänyt erityisesti mieleen. En tiedä, kiinnitinkö huomioni ensin kirjaan vai sivuja lehteileviin käsiin, mutta toistuvasti palaan ajatuksissani vanhaan naiseen, joka uppoutui lukemiseen kirjaston kahviossa melkein kaksikymmentä vuotta sitten Prahassa. Muistan oliivinvihreän villatakin, nukkavierun puolihameen ja paksut sukkahousut. Naisen koko olemus keskittyi kirjaan, hän oli syvällä yksityisessä, tarinan nautinnossa. Kuvittelin, kuinka hän illalla palaisi pieneen asuntoon, lämmittäisi hellalla teevettä ja jatkaisi vielä muutaman sivun. Ehkä näin hänessä itseni vanhana: että minäkin kulkisin sateen lävitse kotiin ja vaikka elämä olisi ulkoisesti niukkaa, kirjan sivuilla olisi äärettömyyksiä.

En tiedä, onko kyse vallasta ja varkaudesta vai päinvastoin jopa hellyydestä, kun toistuvasti muokkaan todellisista ihmisistä fiktiivisiä hahmoja. Mielikuvituksessani on kertomuskokoelma, joka ei kuitenkaan päädy kirjoitukseksi. Vain pieniä yksityiskohtia siirtyy tekstiin: katse tai housunlahkeen lepatus.

Viidentoista vuoden takaa Krakovasta muistan miehen, jonka olkapäällä istui varis. Muistan suuret puut (lehmuksiako

ne olivat?) ja latvustojen läpi sirottuvan tuulen. Linnun sulkapuku hohti mustanharmaana, mutta miehen villapaita oli linnunsonnan laikuttama.

Lintumiestä ja lukevaa naista yhdistää läsnäolo, jossa ei ole hiukkaakaan esillepanoa. Heidän kauneutensa aukeaa kasvojen uurteissa ja jo kumaraksi käyneissä hartioissa, olemassaolon hetkellisyydessä.

*

Pellon ja metsän rajakohdassa seisoo hirvi. Tumma suuri eläin, lämpimäksi hengitykseksi konkretisoitunut myytti. Rannempana ruovikosta lehahtaa harmaahaikara.

Luen kirjettäsi täällä, missä ajatus ilmastoitujen transithallien ihmispaljoudesta tuntuu kaukaiselta. Vanhan hirsitalon viileys ja luotolaisesta villapaidasta leyhyvä lampaanhaju ovat siirtäneet minut jonkinlaiseen ajattomuuteen. Päivät vaihtuvat yöksi ilman, että ajattelen niiden kulkua. Onkohan niin, että juuri nyt olen *perillä*?

Pohdit, mitä perillä oleminen tarkoittaa. Minäkin jään miettimään, onko se pysähtymistä vai jo uuden suunnan hakemista, pohjimmiltaan hidasta (sykäys sykäykseltä) kurotusta kohti. Entä minne me kaipaamme, kun kaipaamme perille? Ja jos pääsemme perille, kuinka kauan viivymme ennen kuin mielessä siintää uusi toive?

Juuri nyt olen pysähtynyt saaren hiljaisuuteen, mutta pysähtyminen ei ole seisahtumista, vaan yhteistä liikettä meren, tuulen ja hiekan kanssa. Ehkä siinä voisi olla yksi perille pääsemisen määritelmä: saavuttaa läsnäolo, joka ei olekaan

staattista vaan paikan tai maiseman resonointia oman minän kanssa niin, että hengitys ja ajatukset pääsevät virtaamaan vapaasti. On tilaa sekä levollisuudelle että parhaimmillaan uutta synnyttävälle ristiriidalle, kun ainakin hetkellisesti saa työntää sivuun tottumuksen.

Yksi vapauden määritelmä lienee, että voi toistuvasti lähteä ja tietää todennäköisesti pääsevänsä perille. On vieläpä mahdollisuus määrittää, mitä perille pääseminen tarkoittaa.

Olla perillä = olla hiekkaa ja tuulta.

Valohiekkaa, tuulihiekkaa. Hiekan yksittäisiä jyviä, hohdetta. Vasta täällä olen oppinut katsomaan hiekkaa, sen ulottuvuuksia ja sävyjä.

Hiekan olomuoto on muuttuva, vesirajassa sen rakenne on toisenlainen kuin ylempänä dyyneillä. Veden alla hiekka jäljittelee aaltojen muotoa, mutta rannalla vesi on tiivistänyt sen kovaksi ja kursinut siihen saumoja. Jos purkaisin saumojen ompeleet ja taittaisin liepeet auki, näkisinkö ajan läpi?

Veden tiivistämä hiekka on betonimaista massaa, mutta sen pinta murtuu helposti. Tuolla toisaalla on pieniä hiekkakraattereita, on hiekkajuonteita ja hiekkapainanteita. Tässä rakeista santaa. Linnunjälki hiekassa, harottavat varpaat. Männynneulanen.

Vaikka olenkin sisämaan kasvatti, meren äärellä tunnen olevani kotona. Mistä tuo tuttuudentuntu oikein kumpuaa? Onko kyse vain siitä, että muistin syvissä kerrostumissa läikkyy aina vesi? Vesilinnun munastahan maailma on syntynsä saanut (ai-

nakin tällä kertaa uskon niin, jollakin toisella kerralla luomistarina voi olla toinen) – ja ihminen kohdun suojaavista vesistä. Vedessä on alku, ja loppukin, kun lautturi viimein soutaa kunkin meistä virran ylitse.

Myyttinen tarina lautturista puhuu kuoleman kieltä, mutta on se jollakin tavalla myös lohduttava. Tai ehkä vain huijaan itseäni näkemään sen lohduttavana, kun kuvittelen tyyntä vettä pitkin lipuvan veneen. Kuvitelmieni lautturi on rauhallinen, joskin kylmä ja tunteeton opas matkalla tuntemattomaan. Hän osaa reitin ja on kulkenut sen monta kertaa, eikä kyse ole samalla tavalla toivosta, toivottomuudesta ja pelosta kuin niiden täpötäysien veneiden kohdalla, joista kirjoitat.

Vaan mistäpä minä tiedän, millainen saattaja odottaa, kun meidän aikamme on. Millaiset aallot ja pyörteet, mikä haaskalintu taivaalla?

Ehkäpä kuoleman kuva, johon meidät piirretään, onkin kuva uppoavasta kaupungista, sortuvista rakennuksista, pakenevista ihmismassoista ja yhteyden katkeamisesta muihin eliöihin. Siinä kuvassa lautturien veneet ovat tupaten täynnä ja ne törmäilevät toisiinsa. Veden alla lojuu röykkiöittäin ruumiita ja me, jotka sinnittelemme vielä, pyrimme viimeisillä voimilla kohti pintaa ja poljemme jalkoihimme heitä, joita vesi jo möyhentää.

*

Vesi, vuoret – ja metsä. Metsäkin maapallon tukirankaa, täälläkin, nämä puut. Lojun residenssihuoneen riippumatossa ja ikkunasta näkyy mäntyjä.

Perillä = puiden rungot nousevat kohti taivasta, neulasissa valo.

Tukiranka. Tuulessa huojuva ranka.

Paavo Haavikko kirjoittaa *Jos mäntyjä niin tuulta myös / ja tuuli sadetta, sade lunta*. Äkkiä täällä ovat vuodenajat lomittain ja minä *Uneksin itseni ja mäntyjä hiekasta*, edelleen Haavikon sanoin.

Avoimesta ikkunasta kantaa havunhaju. Tuo vähän antiseptinen tuoksu saa minut aina ajattelemaan mäntykankaille rakennettuja parantoloita ja 1800-luvun lopun tai 1900-luvun alun tuberkuloottisia taiteilijoita, jotka vahvistuivat hengittämällä hyvää tekevää ilmaa. Vahvistuivat jos vahvistuivat, aika usein kuolivat liian varhain.

Ei keuhkotaudissa ole mitään nostattavaa, mutta silti olen rakentanut parantoloista mieleeni kuvan, jota katson toistuvasti. Siinä itse sairaus on häivytetty taustalle ja mahdollisuus lepoon on noussut etualalle. Männikkörinteestä kohoaa valkea rakennus ja sen terassilla istuu puolimakaavassa asennossa vilttiin kääriytyneitä ihmisiä kuin suuria toukkia.

Eristäytyneisyys ja tarkka päivärytmi minua kiehtovat. Juuri ne taitavat olla asioita, joita haen myös residenssistä: tilaisuus erakoitua ja antaa ajan yksinkertaistua työn, levon ja ulkoilun vuorotteluksi. Vaikka eihän residenssi välttämättä tarkoita *yksinoloa*. En vain juurikaan hakeudu isoihin yhteisöllisiin residensseihin, niin kuin en matkoiltakaan oikeastaan etsi yksilötason kohtaamisia, vaan anonyymimpää yhteyttä ihmisiin ja kulttuuriin – vähän samaan tapaan kuin täällä sulautumista maan, ilman ja veden kirjoituksiin. Residenssissä kaipaan

nimenomaan jonkinlaista luvallista vetäytymistä ja ulkopuolisuuden kokemusta. Ehkä siinä on kyse samankaltaisesta luopumisesta, josta lukemasi Cédric Gras kirjoittaa. Kun voi hellittää totutuista sosiaalisista rakenteista, oma sisäinen tilallisuus muuttuu. Toisaalta se tekee vastaanottavaiseksi uudelle (kohtaamisille), mutta uskon, että se antaa mahdollisuuden myös hyvään yksinäisyyteen.

En halua vahvistaa riutuvan keuhkotautisen runoilijan myyttiä, joten jätän parantolat sikseen ja vältän kiusauksen kirjoittaa Katri Valasta tai Edith Södergranista. Vielä tovin viivyn kuitenkin siellä, missä toteutuu tervehtymisen idea. Mielessäni on eräs aivan erityinen paikka, kylpylä Hermann Hessen teoksessa *Kylpylävieraana Badenissa*. Minäkertoja, *kylpylävieras Hesse* matkustaa Badeniin paitsi hoidattamaan iskiasta myös kirjoittamaan. Hän työskentelee ahkerasti, joten levosta sanan totutussa merkityksessä ei ole kyse. Mutta jos ei totutussa merkityksessä, niin millaisessa? Uskon, että sinäkin tunnistat sen levon, joka syntyy keskittymisestä. Aika ei pirstoudu. Ja kun olemme *toisaalla,* myös suhde paikkaan käy eri tavalla tärkeäksi kuin kotona.

Sinähän olit Liguriassa suomentamassa Eugenio Montalen runoja. Löysitkö runojen rytmin maisemasta? Kirjainten ääriviivat merta vasten? En tiedä miksi, mutta juuri nyt ajattelen sitruunapuita.

Matka + kirjoittaminen. Onkohan niin, että matkalla melkein kaikki suodattuu kirjoittamissiivilän läpi? Se mikä jää sihtiin, syntyy ehkä myöhemmin tekstiksi. Havahduin miettimään tätä viime keväänä, kun väsymys (muistat varmaan?) pakotti minut hellittämään kirjoittamisesta. Vaikka tein tuolloin vain pieniä kotimaan retkiä, jouduin pohtimaan sitäkin,

että jos nähty ja koettu ei käy dialogia kirjoittamisen kanssa, missä kohtaa minua matkustaminen resonoi. Levon tarpeessa? Ja jos niin on, ehkä tuo lepokin on virittävää ja uutta synnyttävää, vaikka se, mikä kenties saa alkunsa, rakentuukin piilossa eikä muistikirjan sivulla.

Hessen *Kylpylävieraana Badenissa* luin ensimmäistä kertaa vasta muutama kuukausi sitten, mutta heti siitä tuli yksi niistä kirjoista, joihin palaan. Hesse kertoo kylpylässä työskentelystä ja näyttää, kuinka huone siellä (kirjoittamisen tila) tulee tärkeäksi:

> *Kun tänään silmäilen ympärilleni huoneessani, numerossa 65, tapahtuu minussa jotakin omitusta, ajatellessani nimittäin pian edessä olevaa hyvästijättöä tälle huoneelle hiipii mieleeni kotoinen tunne, hyvästijättö tuntuu jo etukäteen hieman haikealta. Kuinka usein olenkaan tämän pienen pöydän ääressä täyttänyt lehtiä kirjoituksellani, toisinaan täynnä iloa ja tuntien tekeväni jotakin arvokasta, toisinaan täynnä apeutta ja epäuskoa mutta kuitenkin antautuneena työlle, yritykselle ymmärtää ja selittää tai ainakin vilpittömästi tunnustaa!*

Samankaltaisesti Hailuodosta ja residenssihuoneesta täällä on tullut minulle enemmän kuin vain paikka, jossa viivyn hetken ja viihdyn. Ulkoinen ja sisäinen maisema lomittuvat, kun kirjoitan hiekkaa, merta ja mäntyjä jalkapohjiin askel askeleelta runoksi.

⋆

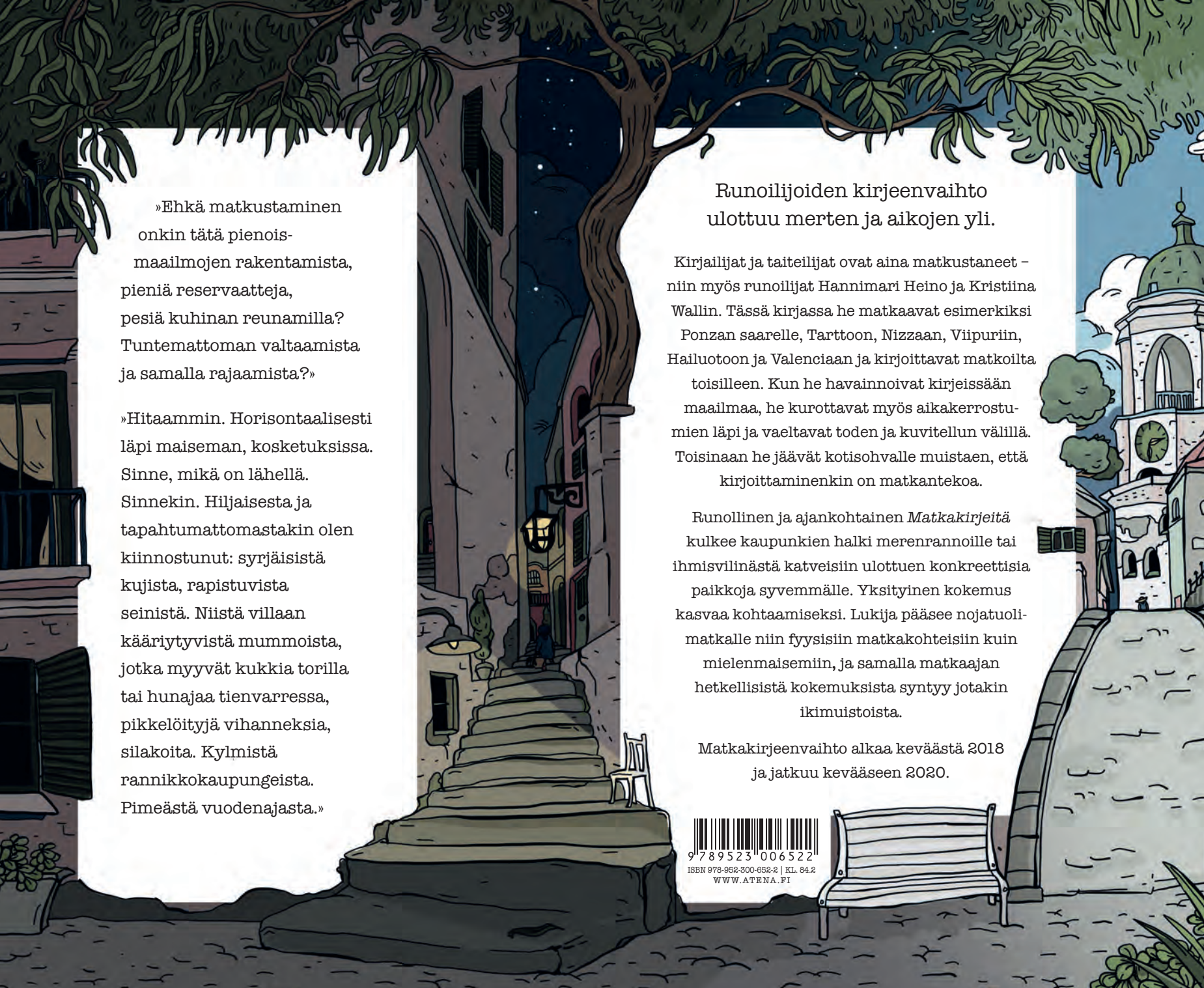

»Ehkä matkustaminen
onkin tätä pienois-
maailmojen rakentamista,
pieniä reservaatteja,
pesiä kuhinan reunamilla?
Tuntemattoman valtaamista
ja samalla rajaamista?»

»Hitaammin. Horisontaalisesti
läpi maiseman, kosketuksissa.
Sinne, mikä on lähellä.
Sinnekin. Hiljaisesta ja
tapahtumattomastakin olen
kiinnostunut: syrjäisistä
kujista, rapistuvista
seinistä. Niistä villaan
kääriytyvistä mummoista,
jotka myyvät kukkia torilla
tai hunajaa tienvarressa,
pikkelöityjä vihanneksia,
silakoita. Kylmistä
rannikkokaupungeista.
Pimeästä vuodenajasta.»

Runoilijoiden kirjeenvaihto
ulottuu merten ja aikojen yli.

Kirjailijat ja taiteilijat ovat aina matkustaneet – niin myös runoilijat Hannimari Heino ja Kristiina Wallin. Tässä kirjassa he matkaavat esimerkiksi Ponzan saarelle, Tarttoon, Nizzaan, Viipuriin, Hailuotoon ja Valenciaan ja kirjoittavat matkoilta toisilleen. Kun he havainnoivat kirjeissään maailmaa, he kurottavat myös aikakerrostumien läpi ja vaeltavat toden ja kuvitellun välillä. Toisinaan he jäävät kotisohvalle muistaen, että kirjoittaminenkin on matkantekoa.

Runollinen ja ajankohtainen *Matkakirjeitä* kulkee kaupunkien halki merenrannoille tai ihmisvilinästä katveisiin ulottuen konkreettisia paikkoja syvemmälle. Yksityinen kokemus kasvaa kohtaamiseksi. Lukija pääsee nojatuolimatkalle niin fyysisiin matkakohteisiin kuin mielenmaisemiin, ja samalla matkaajan hetkellisistä kokemuksista syntyy jotakin ikimuistoista.

Matkakirjeenvaihto alkaa keväästä 2018
ja jatkuu kevääseen 2020.

9 789523 006522
ISBN 978-952-300-652-2 | KL 84.2
WWW.ATENA.FI